

17. Smyt P., Bэргy K., Pulford A. Kommunykatyyu stratehycheskoho marketynha – M.: YuNYTY, 2001. – 352 s.
18. Hэд T. 4 d Brэндyньh. – SPb. 2001. – 29 s.
20. Makashev M.O. Brend. – M.: Yunyty, 2004. – 115 s.
21. Kapferer Zhan-Noэл'. Brend navsehda: sozdanye, razvytye, podderzhka tsennosti brenda – per. s anhl. E.V. Vynohradovoy; pod. obshch. red. V.N. Domnyna – M.: Vershyna, 2007. – 448 s.
22. Kapferer Zh. Торговые марки: усрытanye praktykoy. Новые real'nosty sovremennoho brэндyньh. – M.: Konsal'tynhovaya hruppa «YMYDZh-Kontakt»; YNFRA-M, 2002.
24. Domnyn V.N. Brэндyньh: новые tekhnolohyy v Rossyy. – SPb.: Pyter, 2002. – S. 257-259.

Рецензент: Балджи М.Д., д.е.н., професор, зав. кафедри економіки та планування бізнесу Одеського національного економічного університету

6.04.2017

УДК 336.18

Доброскок Стефанія

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТРУКТУРНИХ РЕФОРМ

У статті охарактеризовано та проаналізовано фінансову політику України, визначено головні проблеми фінансової політики, основні пріоритети та напрямки її удосконалення в умовах структурних реформ.

Фінансова політика розглядається як сукупність цілеспрямованих державних заходів щодо формування й ефективного використання фінансових ресурсів країни, які містять у собі ресурси її окремих регіонів, секторів економіки, підприємств і домогосподарств, для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку на основі використання відповідних фінансових і монетарних важелів та створення відповідного інституційного середовища. Лише за такого розуміння фінансової політики, коли вона спрямована, насамперед, на

забезпечення умов розвитку економіки та нарощування фінансових ресурсів країни, можливе задоволення потреб соціальної сфери, процвітання нашої країни в майбутньому.

Ключові слова: фінансова політика, структурні реформи, грошово-кредитна, фіскальна політика, державний борг, державні фінанси, економічне зростання.

Доброскок Стефанія

НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ ПОЛИТИКИ В УСЛОВИЯХ СТРУКТУРНЫХ РЕФОРМ

В статье охарактеризирована и проанализирована финансовая политика Украины, определены проблемы финансовой политики, основные приоритеты и направления ее совершенствования в условиях структурных реформ.

Финансовая политика рассматривается как совокупность целенаправленных государственных мероприятий по формированию и эффективному использованию финансовых ресурсов страны, которые содержат в себе ресурсы отдельных регионов, секторов экономики, предприятий и домохозяйств, для обеспечения стабильного социально-экономического развития на основе использования соответствующих финансовых и монетарных рычагов и создания соответствующего институционального среды. Только при таком понимании финансовой политики, когда она направлена, прежде всего, на обеспечение условий для развития экономики и наращиванию финансовых ресурсов страны, возможно удовлетворение растущих потребностей социальной сферы, процветание нашей страны в будущем.

Ключевые слова: финансовая политика, структурные реформы, денежно-кредитная, фискальная политика, государственный долг, государственные финансы, экономический рост.

DIRECTIONS OF PERFECTION OF THE FINANCIAL POLICY IN TERMS OF STRUCTURAL REFORMS

The article describes and analyzes the fiscal policy of Ukraine and identifies the main priorities for the reform and directions of improvement of financial policy in terms of structural reforms, the main problems of financial policy, the main priorities for the reform of financial policy of Ukraine.

Financial policy should be seen as a set of targeted measures on developing and effectively using financial resources of the country, which contain resources of individual regions, sectors of the economy, businesses and households to ensure stable socio-economic development through the use of appropriate fiscal and monetary levers and establishment of an appropriate institutional environment that contribute to the implementation of this policy.

Only with this understanding of the notion «financial policy» when it is aimed primarily at ensuring conditions for the development of the economy and increasing the country's financial resources, facilities to meet the growing needs of the social sphere and public administration, the prosperity of our country in the future.

Keywords: fiscal policy, structural reforms, monetary and fiscal policy, public debt, public Finance, economic growth.

Постановка проблеми. Фінансова політика має надзвичайно велике значення в житті суспільства. Вона має бути спрямована на підтримку стійкого загальноекономічного розвитку і економічного зростання.

Фінансова політика повинна мати обов'язковий характер. Це обумовлено змістом фінансів як економічної категорії, їх місцем у системі суспільно-економічних відносин. Законодавчі та нормативні акти з питань реалізації фінансової політики мають виконуватись своєчасно, якісно і в повному обсязі. В іншому випадку досягти фінансової стабілізації та поступового економічного розвитку просто неможливо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою теоретичних і практичних засад формування та реалізації фінансової політики держави займалися такі вітчизняні вчені: Андрущенко В., Боголіб Т., Буковинський С., Василик О., Запатріна І., Лисяк Л., Лютий І., Опарін В., Полозенко Д., Федосов В., Чугунов І., Юрій С. та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Фінансова політика, що реалізується через фінансову систему країни, не відповідає стандартам економічно розвинених країн ЄС, не забезпечує повноцінну фінансову самостійність органів державної влади різних рівнів. Тому на даний час потрібно знайти правильні напрямки удосконалення фінансової політики і постійно займатися дослідженням даної теми.

Метою статті є дослідження напрямків удосконалення фінансової політики України в умовах структурних реформ.

Виклад основного матеріалу. Аналіз праць вітчизняних науковців, економістів, дослідників у сфері фінансової політики свідчить про розмаїття поглядів та тлумачень даної економічної категорії. Науковий загал найчастіше відстоює думку, що через фінансову політику відбувається вплив фінансів на соціально-економічний розвиток. О. Василик називає фінансову політику досить складною сферою діяльності законодавчої і виконавчої влади, що включає заходи, методи і форми організації та використання фінансів для забезпечення її економічного та соціального розвитку [1]. В. Федосов та В. Опарін розглядають фінансову політику як комплекс дій та заходів держави, в межах наданих їм функцій та повноважень у сфері фінансів. Ця політика повинна відповідати реаліям соціально-економічного розвитку. Завданням фінансової політики науковці вважають забезпечення економічного зростання шляхом використання відповідних механізмів фінансового впливу на попит і пропозицію, споживання та інвестиції [2]. Заслуговує на увагу погляд професора І. Лютого щодо економічної сутності та ролі фінансової політики у стимулюванні соціально-економічного розвитку країни, а саме проблема ефективності фінансової політики, яка залежить від ступеня врахування та реалізації економічних інтересів суб'єктів фінансової діяльності, на які спрямована дія механізму реалізації державної фінансової політики [3, с. 4-5].

А. Даниленко розглядає фінансову політику як сукупність цілеспрямованих державних заходів щодо формування та ефективного використання фінансових ресурсів країни, передбачених відповідно до обраної моделі економічного розвитку, які містять у собі ресурси її окремих регіонів, секторів економіки, підприємств і домогосподарств для забезпечення стабільного розвитку на основі використання фінансових і монетарних важелів та створення відповідного інституційного середовища, що сприяють реалізації цієї політики [4, с. 60]. Науковці С. Юрій та В. Федосов визначають фінансову політику як сукупність розподільчих відносин та перерозподільних заходів, які держава здійснює через фінансову систему для організації та використання фінансових відносин з метою забезпечення зростання ВВП та підвищення рівня добробуту всіх членів суспільства [5, с. 80]. І. Запатріна визначає сутність фінансової політики як елемента забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни, а також підкреслює, що вирішальним у формуванні фінансової політики держави є визначення таких її параметрів, як розмір держави (частка перерозподілу валового внутрішнього продукту через видатки державного бюджету і позабюджетні фонди), дефіцит бюджету та частка державного та гарантованого боргу в валовому внутрішньому продукті [6, с. 60].

Отже, вивчення поглядів учених щодо поняття «фінансова політика держави» дає змогу констатувати, що низка дослідників основу фінансової політики держави вбачає в її ресурсній складовій, інші науковці акцентують увагу на практичному підході до розв'язання конкретних або загальних завдань.

Узагальнення західної літератури з питання дослідження визначили, що погляди зарубіжних науковців також значно різняться й не мають єдності. Так, С. Фішер, Р. Дорнбуш і Р. Шмалензі взагалі не виокремлюють державну фінансову політику як самостійне поняття, використовуючи термін «фіскальна політика», інтерпретуючи його набагато ширше – як рішення, котрі приймає держава щодо своїх доходів і витрат [7].

Е.Дж. Долан, К.Д. Кемпбелл, Р.Дж. Кемпбелл також не використовують термін «фінансова політика». Натомість вони стверджують, що є два джерела державного впливу на процес кругообігу доходів у державі та величину номінального національного

доходу: фіскальна й грошово-кредитна політика [8].

У свою чергу, К. Макконнелл і С. Брю ототожнюють поняття фінансово-бюджетної та фіскальної політики, що стосується державних витрат і оподаткування, націлених на забезпечення повної зайнятості й неінфляційне зростання національного продукту [9].

Отже, дослідження наявних підходів до поняття «фінансова політика» та «фінансова політика держави» дають змогу завважити таке: «державна фінансова політика» – це поєднання фінансових відносин, що виникають у державі, із приводу формування та використання фінансових ресурсів з метою забезпечення соціальних гарантій населення й економічного розвитку країни.

Найбільш повно сутність фінансової політики розкривається у її взаємопов'язаних функціях: регуляторній, що полягає у впливі на фактори виробництва, розподільчій, тобто здійснення перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу, стабілізуючій, що реалізує забезпечення ефективного використання факторів виробництва, стабільного рівня цін, рівноваги платіжного балансу, економічного зростання. Серед зазначених функцій, в умовах економічних перетворень, однією з основних є регуляторна, яка визначає параметри системи організації механізму регулювання з метою стабілізації соціально-економічних процесів. Зокрема, фінансова політика спрямовується на створення умов для розв'язання проблем соціального та економічного розвитку суспільства, посилення взаємозв'язку фінансово-економічного регулювання із циклічністю економіки.

Разом з тим, задоволення потреб суспільства супроводжується постійним ускладненням взаємодії інституційних компонентів фінансової системи. У зв'язку з цим необхідною умовою є забезпечення адекватності впливу фінансової політики на потреби і інтереси суспільства та їх узгодження. Враховуючи зазначене, фінансова політика визначає напрями впливу органів державного управління на досягнення збалансованого розвитку суспільства. При цьому вагомого значення набувають методи та інструменти забезпечення належної взаємодії суб'єктів економіки у процесі реалізації поставлених цілей та завдань. Зазначені методи та інструменти важливо застосовувати як взаємопов'язану систему, що сприятиме економічному зростанню, оптимізації структури державних

витрат, вирішенню комплексу макроекономічних завдань. З цих позицій за допомогою механізму реалізації фінансової політики має встановлюватися певний порядок у фінансових відносинах і фінансовій діяльності відповідних інститутів розвитку [10].

В умовах фінансової глобалізації розробка стратегії ефективної фінансової політики у системі державного регулювання економіки полягає у формуванні моделі фінансових відносин, яка сприятиме реалізації комплексу цілей та пов'язаних з ними завдань у стратегії розвитку суспільства. Стратегія фінансової політики, спрямована на підвищення рівня життя, соціальної захищеності громадян, добробуту нації, є вагомим засобом вирішення завдань забезпечення кращих факторних умов економічного зростання, пріоритетного розвитку наукоємного виробництва, сприяння розширенню внутрішнього ринку, створення сприятливого інвестиційного клімату, зростанню інвестиційної активності суб'єктів економіки. Це передбачає концентрацію зусиль на використанні засобів фінансової політики в єдності механізмів фінансового регулювання у системі державного регулювання економіки [10].

Державна фінансова політика є важливою складовою економічної політики держави й водночас самостійним напрямом реалізації її відповідних функцій. Така підпорядкованість і взаємозалежність вимагає чіткого визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку держави, мобілізації необхідних фінансових джерел та їх концентрації на забезпеченні досягнення поставлених цілей. За період існування України як самостійної держави розроблено до п'ятисот та затверджено близько трьохсот окремих програм, котрі мали сприяти досягненню певних цілей у різних сферах економіки [11]. Реалізація фінансової політики держави здійснюється у вигляді комплексу заходів, які втілюються через фінансове право, фінансову систему і фінансовий механізм з метою найбільш повного виконання фінансами своїх функцій. Через норми фінансового права та елементи фінансової системи і фінансового механізму здійснюється реалізація положень концепції економічного розвитку держави. Якщо остання відсутня, то навряд чи можна говорити про будь-яку фінансову політику в державі [12].

Практикою підтверджено, що фінансова політика, як і загальнодержавна економічна політика в цілому, залежить від

сформованого правового поля та органів влади й управління в процесі реалізації функцій держави та забезпечення легітимності фінансових відносин. Невипадково фінансова політика виступає результатом дії як об'єктивного, так і суб'єктивного факторів впливу на її формування, реалізацію та розвиток в системі ринкових відносин. Головними проблемами фінансової політики є проблеми забезпечення динаміки зростання, конкурентоспроможності економіки України, утвердження оновленої моделі фінансового розвитку. Саме такий шлях дозволить Україні зберегти і найефективніше використовувати наявний науково-технічний потенціал для здійснення структурних змін та зайняти належне місце у світовому просторі. Поглиблення курсу ринкових реформ на інноваційних засадах та їх прискорення, радикалізація системних перетворень можуть забезпечити прогресивний розвиток держави [13].

Основними пріоритетами реформування фінансової політики України слід вважати:

- посилення контролю за раціональним і ефективним витраченням коштів бюджетів усіх рівнів з метою скорочення бюджетного дефіциту і призупинення інфляційних процесів у державі;

- ширше залучення для покриття дефіциту бюджету коштів від розміщення державних цінних паперів і значне скорочення кредитів національного банку, що

 - спрямовуються на цю мету;

- посилення контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємницьких структур усіх форм власності і в першу чергу державного сектора економіки, для чого розробити відповідні законодавчі акти;

- фінансування із бюджету тільки під державні програми і державні замовлення;

- рішуче здійснення заходів організаторського і економічного характеру по відношенню до державних підприємств, що випускають продукцію, яка не користується попитом, застосовуючи повною мірою законодавство про банкрутство;

- продовження роботи із зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування і забезпечення фінансової незалежності;

- розробка та обґрунтування принципів державної політики доходів для бюджетів різних рівнів;

- здійснення послідовної і поетапної передачі об'єктів

соціально-культурного призначення, що перебувають на балансі підприємницьких структур, до складу комунальної власності і відповідної зміни джерел фінансування;

- завершення процесу доведення рівня оплати житлово-комунальних та інших послуг населенню до їх фактичної вартості;

- забезпечення повного і своєчасного погашення зовнішнього і внутрішнього державного боргу та його обслуговування;

- створити сприятливі умови для залучення в національну економіку іноземного капіталу, віддаючи перевагу прямим закордонним інвестиціям;

- вести активну і цілеспрямовану діяльність щодо повернення в Україну грошових засобів, вивезених за межі держави, скорочення тіньового сектора економіки, повернення закордонних кредитів, одержаних підприємствами під гарантії уряду;

- сприяти підвищенню кредитної спроможності комерційних банків зниженню рівня відсоткової ставки та збільшенню частки довготермінових кредитів.

Отже, мета, яку необхідно досягти в Україні на основі оптимізації фінансової політики має бути окреслена максимально чітко. Це – комплексний вплив всіх її складових на розвиток реального сектора національної економіки. Проведення ефективної та узгодженої грошово-кредитної і фіскальної політики має стати запорукою досягнення сталого економічного зростання в Україні [14].

Важливим у процесі розробки та реалізації фінансової політики є удосконалення системи державних фінансів, посилення ефективності регулятивної функції бюджетно-податкових, монетарних механізмів, здійснення структурних змін в економіці, спрямованих на підвищення темпів економічного зростання країни.

Основними напрямками фінансової політики на середньострокову перспективу є оптимізація розміру бюджетного дефіциту, підвищення ефективності формування видатків бюджету, використання бюджетних коштів, посилення регулюючої функції податкової системи, проведення ліберальної монетарної політики, удосконалення системи управління державними фінансами з одночасним стимулюванням економічного зростання шляхом використання відповідних інституційних фінансових механізмів.

Пріоритетними напрямками фінансової політики на середньострокову перспективу мають стати вдосконалення інституційного середовища фінансового регулювання, підвищення дієвості фінансово-бюджетного планування і прогнозування, поступове та виважене зростання показника монетизації, вдосконалення механізмів валютного регулювання, утримання стабільного рівня цін, посилення взаємозв'язку фінансового регулювання із циклічністю економічного розвитку, забезпечення макроекономічної збалансованості. Вагомим є подальше зміцнення ролі фінансової складової розвитку суспільства в забезпеченні збалансованого економічного зростання. Водночас, необхідним є удосконалення інституційних засад фінансового забезпечення соціальної сфери, що надасть можливість підвищити рівень соціальних гарантій держави та стійкість бюджетної системи [15].

Висновки. Фінансово-економічна ситуація в Україні сьогодні є складною, суперечливою і неоднозначною.

Фінансова політика має бути жорсткою, але справедливою і активною, повинна стимулювати економічне зростання, захищати національні інтереси та бути привабливою для суб'єктів іноземних країн. Фінансова політика повинна весь час коригуватися відповідно до ситуації та вдосконалюватися.

Література

1. Василик О. Д. Теорія фінансів: підручник / О.Д. Василик. – К.: НІОС, 2001. – 416 с.
2. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: монографія / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовичкін ; за наук. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2002. – 387 с.
3. Лютий І.О. Концептуальні засади та суперечності реалізації фінансової політики держави / І.О. Лютий // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2005. – Вип. 79. – С.4-6.
4. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: у 3 т. / За ред. чл.-кор. НАН України А.І. Даниленка. – Т. 1. – К.: Фенікс, 2008. – 468 с.
5. Фінанси / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін.; за ред. С.І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: ДННУ АФУ, 2009. – 848 с.

6. Запатріна І.В. Формування фінансової політики держави: євроінтеграційний вимір / І.В. Запатріна // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 2. – С. 59-73.
7. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи. – М.: Дело, 1995. – 864 с.
8. Долан Э.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э.Дж. Долан, К.Д. Кэмпбелл, Р.Дж. Кэмпбелл; пер. с англ. В.В. Лукашевич и др.; под общ. ред. В.В. Лукашевича. – Л., 1991. – 446 с.
9. Макконнелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика: в 2 т./К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю; пер. с англ. – Таллин, 1995.
10. Адаменко І. П. Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.business-inform.net/pdf/2014/3_0/341_345.pdf.
11. Державний бюджет і бюджетна стратегія 2012-2014: стабілізація та сталий розвиток в умовах реформування економіки України: у 4 т. / за ред. Ф.О. Ярошенка. Київ: Акад. фін. управління, 2011. Т. 1: Стабілізація державних фінансів у контексті стратегії реформ. 920 с.
12. Теліженко О.М., Борнос В.Г. Узгодження основних складових реалізації фінансової політики в Україні. // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2013. – №1. С. 35-44.
13. Сіташ Т.Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://acadrev.duan.edu.ua/images/stories/files/2015/6.pdf>.
14. Киш Л.М., Любчик М.Л. Фінансова політика в Україні та основні напрямки її вдосконалення – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_OINXXI_2011/Economics/3_92780.doc.htm.
15. Яшук В.В. Фінансова політика в умовах економічних перетворень – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://knteu.kiev.ua/file/NzM1OQ==/ab0627d04c00563fc649a7575cb93e21.pdf>.

Рецензент Боголіб Т.М., д.е.н., професор, декан фінансово-гуманітарного факультету, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

6.04.2017

УДК 004.891

Карнаухова Ганна, Саєнсус Марія

УПРАВЛІННЯ СЛАБОСТРУКТУРОВАНИМИ СИСТЕМАМИ: КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД

Стаття присвячена теоретичним аспектам когнітивного аналізу, який дозволяє побачити логіку розвитку подій при великій кількості взаємозалежних факторів, і є одним з найбільш ефективних інструментів для дослідження слабоструктурованих систем. Представлені основи когнітивної методології. Уточнюються деякі основні поняття когнітивного підходу до вирішення завдань аналізу та управління слабоструктурованими системами. Коротко розглянуті основні типи математичних моделей, що використовуються в сучасному когнітивному підході до вирішення завдань аналізу та управління. Представлені конвергентний і квантовий підхід як основа забезпечення цілісності когнітивної форми. Перераховані основні проблеми при побудові когнітивної моделі та їх причини. Розглядаються питання, пов'язані з визначенням і оцінкою факторів і їх впливів в когнітивній моделі.

Ключові слова: слабоструктуровані системи, когнітивна карта, граф, когнітивна модель, когнітивне моделювання, когнітивна форма

Карнаухова Анна, Саєнсус Марія

УПРАВЛЕНИЕ СЛАБОСТРУКТУРИРОВАННЫМИ СИСТЕМАМИ: КОГНИТИВНЫЙ ПОДХОД

Статья посвящена теоретическим аспектам когнитивного анализа, который позволяет увидеть логику развития событий при